

Priručnik za studente i mentore izvan sustava visokoga obrazovanja

Belošević, Nikolina; Božić Bogović, Dubravka; Ćutić Gorup, Maja; Đurđulov, Maja; Gerbaz Giuliano, Corinna; Jovanović, Kosana; Karković Takalić, Palma; Košuta, Nataša; Španjol-Pandelo, Barbara; Žagar Šoštarić, Petra

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2023**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:287495>

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**Priručnik za
studente i mentore
izvan sustava
visokoga obrazovanja**

Sadržaj

01 Uvod	05	05 Studenti – upute za planiranje i provedbu stručne prakse	39
O projektu <i>Povijest, Povijest umjetnosti, Talijanistika, Germanistika</i> – razvoj, unapređenje i provedba stručne prakse (PerPeTuUm aGile) UP.03.1.1.04.0053		Prijava stručne prakse i odabir institucije Tijek provedbe stručne prakse Evaluacija stručne prakse Vrednovanje i priznavanje stručne prakse Praksa poslije prakse – daljnja suradnja s mentorima	
02 Osnovni pojmovi	08	06 Mentori – upute za planiranje i provedbu stručne prakse	43
03 Informacije o stručnoj praksi	10	Odabir mentora Upoznavanje mentora s ishodima stručne prakse Prijedlog aktivnosti stručne prakse Praćenje stručne prakse Evaluacija stručne prakse	
Što je stručna praksa? Kako se izvodi stručna praksa na Filozofskom fakultetu u Rijeci? Stručna praksa u sklopu studijskoga programa Stručna praksa u sklopu izvannastavnih aktivnosti Stručna praksa ostvarena volonterskim radom Institucije u kojima se može provoditi stručna praksa Ured za karijere i Ured za akademsku podršku Aplikacija Moja FFRI praksa		07 Dokumenti za provođenje stručne prakse	46
04 Primjeri dobre prakse	17	Prilozi – Dnevnik stručne prakse	
Primjeri dore prakse sa stranih sveučilišta Sveučilište u Warwicku – Venecija, Italija Sveučilište u Ljubljani, Slovenija Sveučilište u Konstanzu, Njemačka Sveučilište u Grazu, Austrija Institucije – partneri na projektu Stručna praksa u osnovnim i srednjim školama Stručna praksa u muzejskim institucijama Stručna praksa u institucijama u kulturi Stručna praksa u turističkom sektoru Stručna praksa u organizacijama civilnog društva Terenska nastava kao oblik stručne prakse			

1. Uvod

O projektu Povijest, Povijest umjetnosti, Talijanistika, Germanistika – razvoj, unapređenje i provedba stručne prakse (PerPeTuUm aGile) UP.03.1.1.04.0053

Ovaj Priručnik nastao je u sklopu projekta *Povijest, Povijest umjetnosti, Talijanistika, Germanistika – razvoj, unapređenje i provedba stručne prakse (PerPeTuUm aGile)* trogodišnjega projekta Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, financiranoga bespovratnim sredstvima Europskoga socijalnog fonda (ESF) i Operativnoga programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.“, koji se provodi s ciljem unapređenja postojećih i razvijanja novih modela stručne prakse u studijskim programima Filozofskoga fakulteta u Rijeci. Projekt se provodi od 9. ožujka 2020. do 9. ožujka 2023. godine, a izvoditelji projektnih aktivnosti su odsjeci za povijest, povijest umjetnosti, germanistiku i talijanistiku.

Projekt je pokrenut sa željom i potrebom rješavanja problema nedovoljne zastupljenosti stručne prakse u studijskim programima Filozofskoga fakulteta u Rijeci zbog kojih kompetencije studenata ostvarene tijekom studija nisu adekvatno prepoznate na tržištu rada.

Prema Strategiji cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016. – 2020., aktualni podaci koji se odnose na stanje na tržištu rada pokazuju neusklađenost ponude i potražnje. Konkretno, s jedne strane je velik broj nezaposlenih osoba s visokoškolskim kvalifikacijama, a s druge brojni problemi poslodavaca u pronalasku kvalificirane radne snage s radnim iskustvom, što navodi na zaključak da na tržištu rada postoji izrazit nesrazmjer između ponude i potražnje. Iz toga proizlazi, između ostaloga, da obrazovne institucije u svojim programima ne prate dovoljno potrebe tržišta rada te premalo surađuju s poslodavcima koji bi trebali zaposliti studente po završetku studija.

Mnogi poslodavci kao razlog slabijega zapošljavanja mladih ističu nedostatak praktičnih vještina. Upravo bi se ovim projektom, koji promiče bolju suradnju između visokoškolskih ustanova i poslodavaca u pogledu stručne prakse, navedeni nedostaci trebali umanjiti.

Tijekom triju godina provedbe projekta odvijaju se brojne aktivnosti u svrhu analize mogućnosti unaprjeđenja postojećih modela i razvoja novih modela stručne prakse, i to, prije svega, mplementacijom aktivnosti stručne prakse u postojeće studijske programe, kao što su:

- digitalizacija građe
- rad u području kulturnih i kreativnih industrija
- izdavačka djelatnost
- mentorsko vođenje i nadzor (job-shadowing)
- stjecanje vještina u najnovijim smjerovima razvoja podučavanja
- rad u turističkom sektoru
- uvid u organizaciju i rad civilnih društava i nevladinih udruga
- svekoliki oblici zaštite i valorizacije kulturne baštine.

Kako bi se osigurala kvalitetna stručna praksa studenata i time ostvarili ciljevi projekta, uz Filozofski fakultet u Rijeci, u projektu sudjeluje osam partnerskih organizacija. Radi što lakšeg kontakta između zainteresiranih studenata i partnerskih institucija na kojima se provodi stručna praksa, u sklopu projekta izrađena je aplikacija Moja FFRI praksa.

Institucije partneri na projektu su: Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja, Muzej suvremene umjetnosti, OŠ Vežica, Rijeka, Srednja talijanska škola – Rijeka, Turistička zajednica Grada Rijeke, Zajednica Talijana Rijeka i Udruga Žmergo.

U sklopu projekta osnovana su dva ureda, Ured za karijere i Ured za akademsku podršku, s ciljem promoviranja raznih oblika stručne prakse, pomoći u akademskim poteškoćama tijekom studija i razvoju karijernoga puta nakon studija.

Aktivnosti projekta uključuju provođenje stručnih praksi u partnerskim institucijama, ali i u sklopu projekta opremljenim praktikumima i metodičkim vježbaonicama na Filozofskom fakultetu u Rijeci i stručne prakse koja se provodi terenskom nastavom. Studentima, ali i nastavnom i nenastavnom osoblju, kao i mentorima omogućen je čitav niz edukacija, predavanja i stručnih

usavršavanja. U sklopu projekta osmišljene su aktivnosti promocije stručne prakse, *Dani stručne prakse FFRI* i *Meet & greet FFRI* kojima se daje prilika partnerskim institucijama, ali i drugim dionicima s kojima je tijekom trajanja projekta sklopljena suradnja, da predstavljaju studentima svoje djelatnosti i da se s njima povežu.

Sve aktivnosti provedene na projektu dovele su do osmišljavanja i provedbe dvaju novih modela stručne prakse o kojima će više biti u nastavku teksta.

Više o projektu možete pronaći na mrežnoj stranici:

<https://perpetuumagile.uniri.hr/>

2. Osnovni pojmovi

Stručna praksa Stručna praksa je sastavni dio studijskog programa koji je usmjeren praktičnoj provjeri stečenih teorijskih znanja.

Učenje uz rad Učenje uz rad je svaki oblik stjecanja kompetencija koje se odvija na radnom mjestu.

Job-shadowing Mentorsko vođenje i nadzor (*job-shadowing*) je oblik izvođenja stručne prakse u kojem student prati i promatra mentora u obavljanju radnih zadataka kako bi se s njima pobliže upoznao te razumio njihovu organizaciju i izvedbu.

Terenska nastava Terenska nastava je oblik izvanučioničke nastave koji se izvodi u izvornoj stvarnosti, s ciljem njenog upoznavanja u kojoj se mogu primjenjivati i istraživačke metode.

Ishodi Ishodi učenja su kompetencije koje je osoba stekla učenjem i dokazala nakon postupka učenja. Ishodi učenja se iskazuju kao tvrdnje o tome što će student biti u mogućnosti učiniti kao rezultat poučavanja i učenja.

Mentor Mentor stručne prakse je stručnjak i odgovorna osoba u partnerskoj organizaciji u kojoj student obavlja stručnu praksu. Mentor nadzire, upućuje te vrednuje rad studenata na stručnoj praksi.

Dnevnik stručne prakse Dnevnik stručne prakse je dokument u kojem se formalno bilježi tijek stručne prakse.

ECTS ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) je sustav prikupljanja i prenošenja bodova koji se temelji na radnom opterećenju studenta u procesu ostvarivanja ishoda učenja. ECTS bodovima se vrednuju pojedini kolegiji i druge studijske obaveze te odražavaju prosječno ukupno utrošen rad koji student mora uložiti kako bi ostvario predviđene ishode učenja. Jedan ECTS bod predstavlja 30 sati procijenjenog prosječno utrošenog studentskog rada pri ostvarivanju ishoda učenja.

Izvori:

- Botrić, Valerija, Studija o stručnoj praksi u visokom obrazovanju, Zagreb, 2017.
- Pravilnik o izvođenju izleta, ekskurzija i drugih odgojno-obrazovnih aktivnosti izvan škole, NN 67/2014
- Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022
- Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, NN 47/2020

3. Informacije o stručnoj praksi

Što je stručna praksa?

Stručna praksa podrazumijeva razvijanje znanja i vještina koji su standardni unutar neke struke ili profesije, a uključuje aktivnosti koje se nadograđuju na teorijsko znanje dobiveno tijekom studija. Stručnom praksom se studenti preddiplomskoga i diplomskoga studija upoznaju s radom u struci ili u profesijama izvan struke, kako bi lakše dalje oblikovali svoj karijerni razvoj i stekli profesionalne vještine i kompetencije koje će im jednog dana povećati konkurentnost na tržištu rada. Stjecanjem toga radnog iskustva već tijekom studija omogućava se samostalnost u obavljanju određenih poslova, a studente se stavlja u direktan kontakt s potencijalnim budućim poslodavcima, olakšavajući njihovo buduće zapošljavanje. Praktične vještine i kompetencije koje se stječu na stručnoj praksi, kao i uvid u razne radne prakse i različite oblike profesija, također otvaraju studentima mogućnost budućega samozapošljavanja.

Stručna praksa izvodi se na temelju predviđenih ishoda učenja definiranih na razini studijskih programa i pojedinih predmeta stručne prakse u preddiplomskim i diplomskim studijima koji se izvode na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Ishodi učenja definirani su na odgovarajućim razinama Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira, na šestoj razini za preddiplomske i sedmoj razini za diplomatske studije. Budući da je primarni cilj stručnih praksi studentima omogućiti stjecanje praktičnih znanja i vještina, ishodi učenja stručnih praksi upućuju na stjecanje kompetencija koje obuhvaćaju i povezuju odgovarajuća znanja i vještine s odgovarajućom razinom samostalnosti i odgovornosti studenata. Pri tome stručne prakse omogućavaju stjecanje ishoda učenja koji obuhvaćaju različite razine kognitivnih procesa, s posebnim naglaskom na primjenjivanje, kao i različite vrste znanja, posebice proceduralno znanje. Stručne prakse ujedno omogućavaju studentima stjecanje spoznajnih vještina rješavanjem konkretnih problema u realnom radnom okruženju, prijenos stečenih specifičnih stručnih znanja na druge probleme, kao i povezivanje znanja u pojedinim područjima. Psihomotoričke se vještine stručnim praksama dodatno razvijaju primjenom metoda, alata i materijala određene struke u rješavanju konkretnih radnih zadataka. Doprinos stručnih praksi razvoju socijalnih vještina ostvaruje se interakcijom studenata s različitim društvenim skupinama, suradnjom i složenom komunikacijom u realnom poslovnom okruženju koje karakteriziraju manje predvidive okolnosti od onih u akademskom okruženju.

Premda se ishodi učenja pojedinih predmeta stručne prakse međusobno razlikuju, budući da su u skladu s ishodima pojedinih studijskih programa i kvalifikacijama koje se njima stječu, većini su ovih predmeta zajednički ishodi učenja. Ostvarivanjem tih ishoda studenti se osposobljavaju za ovladavanje specifičnim radnim procesima, prilagođavanje radnom okruženju, primjenu stečenih teorijskih znanja u praksi, samostalno kreiranje vlastitih poslovnih projekata, kritičko vrednovanje i predlaganje novih poslovnih praksi, planiranje novih aktivnosti i projekata u realnom okruženju, planiranje i izvođenje stručnih poslova primjerene razine odgovornosti, prilagođavanje novim situacijama, usvajanje standarda profesionalne etike, identificiranje izazova u praksi, pronalaženje različitih rješenja i dr.

Na Filozofskom fakultetu u Rijeci studenti stječu specifične kompetencije koje ih osposobljavaju za specifične poslove i profesije u području društvenih i humanističkih znanosti. Ono po čemu su studiji na Filozofskom fakultetu posebno prepoznatljivi je značajan naglasak na općim i prenosivim kompetencijama (kritičko mišljenje, komunikacija, empatija, samostalnost, rješavanje problema i dr.) koje se ostvaruju u svim predmetima, ali upravo predmeti stručne prakse pružaju studentima i poslodavcima kod kojih se stručna praksa odvija mogućnost ispitivanja i unapređivanja tih kompetencija koje se u suvremenom društvu smatraju ključnima za poslovni uspjeh i kvalitetan doprinos rješavanju društvenih izazova.

Prednosti stručne prakse su mnogostruki, kako za studente, tako i za institucije. Studenti uspješnim svladavanjem radnih zadataka pokazuju primjenjivost usvojenoga teorijskog znanja. Rad u profesionalnoj okolini izgrađuje kod studenata samopouzdanje i osviještenost o vlastitim sposobnostima. Povezivanjem studenata s institucijama profitiraju oboje. Naime, studenti na taj način po prvi puta stupaju u kontakt s potencijalnim poslodavcima i upoznaju se iz prve ruke s radom u struci. Institucije primanjem studenata na praksu dobivaju mogućnost formiranja svoje buduće radne snage prema svojim potrebama. Rad s mentorima oblikuje vještine i kompetencije studenata koje će ih osposobiti da po završetku studija mogu biti spremni za izlazak na tržište rada i prije svega konkurentni.

Neke od najvažnijih općih i prenosivih kompetencija koje se stječu različitim oblicima stručne prakse su: sposobnost primjene znanja u praksi, sposobnost planiranja i upravljanja vremenom, vještine upravljanja informacijama, sposobnost kritike i samokritike, sposobnost prilagodbe novim situacijama, sposobnost stvaranja novih ideja, sposobnost rješavanja problema, sposobnost donošenja odluka, sposobnost timskog rada, interpersonalne vještine, sposobnost komunikacije s osobama koje nisu stručnjaci, sposobnost samostalnog rada, sposobnost dizajniranja projekata i upravljanja njima, inicijativnost i poduzetnički duh, etičnost, volja za uspjehom.

Kako se provodi stručna praksa na Filozofskom fakultetu u Rijeci?

Stručna praksa u sklopu studijskoga programa

Kolegiji stručne prakse, odnosno kolegiji s predviđenim aktivnostima stručne prakse dio su studijskih programa preddiplomskih i diplomskih studija Filozofskoga fakulteta u Rijeci. Ako se stručna praksa provodi u sklopu kolegija, studijski program predviđa u kojem semestru se praksa odrađuje, koji su ishodi stručne prakse, koliko se sati stručne prakse provodi, koji je broj ECTS bodova koji se stječu stručnom praksom te na koji način se stručna praksa vrednuje. Stručna praksa može se provoditi u sklopu izbornih ili obaveznih kolegija te kao terenska nastava. Većina stručne prakse odvija se u vanjskim institucijama sa mentorima te institucije.

Modeli stručne prakse koji su implementirani u studijske programe preddiplomskih i diplomskih studija povijesti, povijesti umjetnosti, germanistike i talijanistike su:

Novi model stručne prakse:

Uvođenje izbornih kolegija stručne prakse na preddiplomskim studijima povijesti, povijesti umjetnosti, germanistike i talijanistike. Svrha uvođenja ovog modela je ponuditi izbornost studentima ali s većim naglaskom na kolegije stručne prakse s kojima dobivaju praktične kompetencije. Sadržaj ovih kolegija odnosi se na primjenu teorijskog znanja u profesionalnom okruženju, pod vodstvom mentora u instituciji.

Unaprijeđeni model stručne prakse:

Uvođenje praktičnih komponenti u postojeće obavezne kolegije na diplomskoj razini (većinom se odnosi na kolegije metodike struke i školske prakse). Svrha uvođenja ovog modela je proširiti postojeće sate stručne prakse s dodatnim brojem sati prakse koja se izvodi pod vodstvom mentora u instituciji. Sadržaj ovih kolegija odnosi se na stjecanje vještina u najnovijim smjerovima podučavanja.

Stručna praksa u sklopu izvannastavnih aktivnosti

Sukladno Odluci o priznavanju izvannastavnih aktivnosti tijekom kojih studenti stječu relevantne kompetencije te upisu podataka u Dopunsku ispravu o studiju Sveučilišta u Rijeci, na Filozofskom fakultetu u Rijeci provode se stručne prakse kao oblik izvannastavne aktivnosti. Za potrebe provođenja ovakvog oblika stručne prakse, odsjeci na početku akademske godine dostavljaju podatke o provođenju prakse, kao i o broju ECTS bodova koji se priznaju studentima. Studentima koji izvede stručnu praksu po ovom modelu stečeni se ECTS bodovi upisuju u Dopunsku ispravu o studiju.

Stručna praksa ostvarena volonterskim radom

Uz dva ranije navedena oblika provođenja stručne prakse, na Filozofskom fakultetu u Rijeci provode se i razni modeli stručne prakse koja ima oblik neformalnoga učenja. Većina takvih aktivnosti podrazumijeva volonterski rad studenata u raznim institucijama. Ako predmetni odsjek odobri ovakav oblik stručne prakse, ona se može vrednovati u skladu s *Odlukom o priznavanju izvannastavnih aktivnosti tijekom kojih studenti stječu relevantne kompetencije te upisu podataka u Dopunsku ispravu o studiju.*

Institucije u kojima se može odrađivati stručna praksa

Na Filozofskom fakultetu u Rijeci provode se različiti oblici stručne prakse. Uz institucije koje su do sada bili vrijedni partneri u organiziranju prakse za nastavničke smjerove, uključivanjem većeg broja institucija iz nenastavnoga sektora učinjen je značajan iskorak u organizaciji stručne prakse, što će studentima omogućiti lakše zapošljavanje u sektoru turizma, kulture i civilnoga društva, ali i u mnogim drugim sektorima.

Za potrebe odrađivanja stručne prakse projekt Perpetuum agile potaknuo je širenje suradnje s institucijama u Primorsko-goranskoj županiji, ali i šire. S tom inicijativom Filozofski fakultet u Rijeci dobio je čitav niz stručnih baza, odnosno institucija u kojima se može provoditi stručna praksa. Odabir stručnih baza omogućen je Pravilnikom o znanstvenim, znanstveno-nastavnim, nastavnim i stručnim bazama Sveučilišta u Rijeci.

Više informacija o stručnim bazama možete dobiti u Uredu za karijere i Uredu za akademsku podršku i na sljedećoj poveznici:
<https://ffri.uniri.hr/fakultet-i-zajednica/transfer-znanja/>

Ured za karijere i Ured za akademsku podršku

Projektom *Perpetuum agile* financirano je osnivanje Ureda za karijere i Ureda za akademsku podršku Filozofskoga fakulteta u Rijeci, čija je zadaća olakšavanje provedbe stručne prakse, savjetovanje studenata o akademskim poteškoćama i daljnjem karijernom razvoju.

Uzimajući u obzir istraživanja budućih trendova na tržištu rada, Ured za karijere Filozofskoga fakulteta kroz informativne, edukativne i savjetodavne aktivnosti studentima nastoji skrenuti pozornost na izrazito promjenjivo i dinamično tržište rada, koje sve više zahtijeva multidisciplinarnost i sposobnost cjeloživotnoga obrazovanja. Prema predviđanjima, u budućnosti će vještine poput interpersonalnih, složenijih kognitivnih sposobnosti, digitalnih, poduzetničkih i zelenih vještina, kao i onih vezanih uz STEM područja biti iznimno tražene. Nova i vrlo specifična zanimanja nastaju svakodnevno pa će buduća radna snaga, uz ona usko specijalizirana, morati posjedovati i širok spektar ostalih znanja. Za većinu radnih mjesta koja zahtijevaju nižu ili srednju razinu obrazovanja predviđa se nestanak uslijed automatizacije, dok se za visokokvalificiranim radnicima predviđa porast potražnje. Iako je važnost formalnoga obrazovanja i dalje neupitna, s obzirom na iznimno brze i intenzivne promjene na tržištu rada, sve više do izražaja dolazi potreba za obrazovanjem zaposlenika učenjem od kolega u timu i obavljanja konkretnih zadataka izravno na radnome mjestu. Prema istraživanju provedenom 2020. u nekolicini europskih tvrtki, u više od polovice njih redovitu edukaciju je zahtijevalo od 20% do 80% poslova. Iz spomenutih razloga, kao i što kvalitetnije pripreme za rad još za vrijeme studija, Ured za karijere studentima putem suradnji s raznim dionicima studentima omogućava stjecanje radnoga iskustva u velikom broju područja, poput IT industrije, novih tehnologija, digitalnog marketinga, medija i sl.

Voditeljica Ureda za karijere: Katarina Vorkapić
Kontakt ureda: karijere@ffri.uniri.hr, tel. 051/265-715
Ured: F – 468

Ured za akademsku podršku osnovan je s primarnim ciljem osiguravanja podrške studentima tijekom studija u procesima učenja, ali i svladavanja akademskih zahtjeva. Ured za akademsku podršku provodi grupno i individualno savjetovanje, kao i edukativne i informativne radionice za studente i nastavno osoblje s ciljem pružanja potpore, osnaživanja i razvoja vještina i kom-

petencija koje mogu doprinijeti ostvarenju akademskog uspjeha. Ured koordinira sustav studentskoga mentorstva te, vezano za specifične probleme, teškoće i osobne prilagodbe, upućuje studente na odgovarajuće službe ili odgovorne osobe. Uspostavljanjem sustava student-mentor Ured za akademsku podršku osigurava neprestanu vršnjačku podršku u otklanjanju problema koji se studentima javljaju tijekom studija. Student – mentor upoznaje studente s nastavnim i izvannastavnim mogućnostima na Sveučilištu i Fakultetu i svojim angažmanom i primjerom pokušava djelovati poticajno na druge studente. Vezano za određene probleme i osobne prilagodbe, upućuje ih na odgovarajuće službe ili odgovorne osobe.

Voditeljica Ureda za akademsku podršku: Tonka Kavran

Kontakt ureda: akademka.podrska@ffri.uniri.hr, tel. 051/265-715

Ured: F – 468

Aplikacija Moja FFRI praksa

U sklopu projekta *Perpetuum agile* izrađena je mrežna aplikacija Moja FFRI praksa koja za cilj ima jednostavnije povezivanje studenata s mentorima i potencijalnim poslodavcima. Preuzimanjem aplikacije studenti na dohvat ruke imaju uvid u podatke o instituciji koja pruža mogućnost stručne prakse, s navedenim aktivnostima prakse koje se na toj instituciji provode. Nadalje, aplikacija korisnicima omogućava jednostavno stupanje u kontakt s mentorima na pojedinim institucijama i njihovim užim specijalizacijama, što im olakšava proces odabira institucije i mentora s kojima žele surađivati na praksi.

Aplikacija je dostupna u besplatnoj inačici preko

Google App Store-a te preko sljedećeg koda:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=ffri.perpetuumagile>

4. Primjeri dobre prakse

Primjeri dobre prakse sa sranih Sveučilišta

Sveučilište u Warwicku – Venecija, Italija

Profesori Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Rijeci proveli su kolegijalno opažanje (job-shadowing) profesora s Odsjeka za povijest umjetnosti Sveučilišta u Warwicku – podružnica Venecija. Sveučilište u Warwicku odabrano je zbog 45-godišnje tradicije u provedbi originalnoga i kvalitetno razrađenoga modela stručne prakse i učenja radom studenata povijesti umjetnosti u Veneciji, a u svrhu stručnoga usavršavanja nastavnika Odsjeka povijesti umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Rijeci. Provedba programa u Veneciji, jednom od značajnih centara umjetnosti, profesorima povijesti umjetnosti omogućava izravan rad studenata na spomenicima uz mentorstvo profesora s Warwicka i njihovih suradnika na programu. Osim studenata Sveučilišta u Warwicku na program su ak. godine 2022./2023. bila upisana i četiri studenta iz Kanade, što također govori u prilog kvalitete provedbe navedenoga programa. Nastava zimskoga semestra održana je tijekom deset tjedana u sjedištu Odsjeka u Veneciji, u prostorima Fondazione Querini Stampalia i na brojnim lokalitetima u Veneciji i Venetu ovisno o potrebama programa.

Stručna praksa sastavni je dio studijskoga programa povijesti umjetnosti Odsjeka za povijest umjetnosti Sveučilišta u Warwicku, a provodi se na terenskim nastavama i u brojnim drugim kulturnim institucijama u Veneciji. Studenti su, osim sudjelovanja na terenskim nastavama, obavezni samostalno pripremiti izlaganja na zadanu temu i prezentirati ih u muzeju, galeriji ili na pojedinom lokalitetu.

Mentori također imaju važnu ulogu u poticanju studenata na provođenje stručne prakse u obliku pripravničkoga staža (internships) izvan nastavnoga programa. Kako bi im se pomoglo u odabiru pripravničkoga staža, svakom se studentu na početku studiranja dodjeljuje osobni mentor (personal tutor), akademski član osoblja matičnoga odsjeka Sveučilišta Warwick. Svaki mentor ima od 5 do 10 studenata koje individualnim konzultacijama ili grupnim razgovorima potiče i motivira na pronalazak institucija u kojima će provesti pripravnički staž tijekom cijelog vremena studiranja. Mentor je obavezan tijekom semestra organizirati individualne susrete s dodijeljenim mu studentima. Pri Sveučilištu se nudi i niz mogućnosti i ureda kojima se studenti mogu obratiti

ako im je potrebna bilo kakva vrsta akademske podrške ili savjeta. Na razini Odsjeka i Sveučilišta nemaju službeno dogovorenih suradnji i ugovora o suradnji, ali studenti nakon razgovora i usmjeravanja osobnoga mentora samostalno traže mjesta i institucije gdje bi mogli provesti praksu odnosno pripravnički staž. Praksa/staž se potiče pa većina studenata već od prve godine odrađuje pripravništvo, osobito tijekom ljetnih mjeseci kada nema nastave. Pripravništvo se provodi u različitim kulturnim institucijama poput državnih muzeja, državnih i privatnih galerija, konzervatorskih ureda, aukcijskih kuća, privatnih poduzeća i sl.

Sudjelovanjem na stručnoj praksi studenti stječu brojne kompetencije potrebne za budući rad u struci. Na terenskim nastavama mentori potiču studente na rasprave i kritički odnos prema spomenicima i umjetninama. Naglasak je na studentskim samostalnim istraživanjima, a osobita je pažnja posvećena razvijanju prezentacijskih i komunikacijskih vještina pred većom skupinom ljudi. Pri tom mentori imaju važnu ulogu usmjeravanja studenata, a osobita se pažnja polaže na povratnu informaciju, kao i na individualan rad i pripremu svakog studenta. Osim temeljnih znanja o povijesti umjetnosti, poput terminologije, stilskih odrednica i kronologije razvoja umjetnosti, provođenjem stručne prakse, budući povjesničari umjetnosti stječu vještine prezentacije, rasprave i kritičkoga promišljanja umjetničkoga djela na terenu.

Sveučilište u Ljubljani, Slovenija

Profesori Odsjeka za germanistiku i Odsjeka za talijanistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci proveli su kolegijalno opažanje (*job-shadowing*) pri Sveučilištu u Ljubljani i njegovim jezičnim odsjecima. Odsjek za translatologiju, odnosno prevoditeljstvo/prevodilaštvo (Odelek za prevajalstvo), pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani odabran je jer nudi široku paletu studijskih programa. Već na preddiplomskoj razini pripremaju studente za studij prevoditeljstva koji onda produbljuju na diplomskoj razini. Fakultet, a time i svi filološki smjerovi, preglednim informativnim dokumentom na vrlo jasan način informiraju studente o studijskim smjerovima, sadržajima, obavezama i praktičnom dijelu koji je predviđen za stjecanje dobre jezične, prevoditeljske kompetencije u okviru studijskih programa.

Odsjek za prevođenje provodi studijske programe iz različitih vrsta prevođenja i ima bogato radno iskustvo koje je izgradio tijekom dvadeset i pet godina postojanja. Odsjek na preddiplomskoj razini nudi izbor jednopredmetnih i dvopredmetnih smjerova u kombinaciji sljedećih jezika: slovenski – engleski – njemački; slovenski- engleski – francuski; slovenski – engleski – talijanski; dvojna diploma za studijsku kombinaciju slovenskog – engleskog- talijanskog u suradnji sa Sveučilištem u Trstu.

Dvopredmetni studijski smjerovi odnose se na kombinacije slovenski- engleski; slovenski – francuski; slovenski – talijanski; slovenski – njemački. Odsjek za translatologiju na preddiplomskoj razini nudi studijski program Međujezičnoga posredovanja, dva diplomatska studijska programa (Prevođenje i Tumačenje), dva združena studijska programa s austrijskim i francuskim partnerima i doktorski studijski program.

Pored navedenoga u ponudi imaju specijalistički studij računalno potpomognutog prevođenja i nedavno su osnovali studij za sudske tumače, a riječ je o studijskom programu koji svim zainteresiranim budućim sudskim tumačima pruža osnovna znanja iz područja potrebnih kako bi se položio ispit za sudskog tumača i time postalo ovlaštenim sudskim tumačen. U okviru ovoga studijskog programa uspostavili su usku suradnju sa sudovima.

Studenti se tijekom studija upoznaju sa suvremenim jezičnim i prevoditeljskim tehnologijama, kao i s digitalnim tehnologijama čije je poznavanje nužno u suvremenom društvu. Odsjek aktivno surađuje i s gospodarskim sektorom, granom u kojoj je uloga prevoditelja od velike važnosti u pogledu globalno-lokalnog (tzv. glokalnog) komunikacijskog procesa.

Stručna praksa s partnerskim institucijama uspostavljena je postepeno, a najčešće na temelju suradnje profesora s partnerskom institucijom s kojom je i sam surađivao te produbio svoju osobnu suradnju na institucijsku suradnju integrirajući je na razinu studijskih programa. Stručna praksa čini integrativni dio svih studijskih programa, a temelji se na ugovorima ustanove s partnerskim ustanovama i ugovorima studenata s partnerskim institucijama u kojima je jasno definiran „radni odnos“, koji uključuje vrijeme trajanja stručne prakse, broj ECTSa koji se stječe stručnom praksom, broj prijevoda i prevoditeljskih zadataka koje studenti trebaju odraditi u partnerskoj ustanovi, zaštitu poslovnih tajni i sl. Ugovori se razlikuju ovisno o vrsti studijskog programa i kolegija unutar kojeg je praksa definirana.

Studenti uvijek imaju svojeg mentora u partnerskoj ustanovi (izvan obrazovne ustanove) kojem su odgovorni za svoj rad. Nadalje, u obliku izvješća i/ili dnevnika rada, a u suradnji s mentorom, svaki je student dužan nositelju kolegija (osobi koja organizira praksu u okviru obrazovne ustanove, a to može biti profesor, docent) predložiti hodogram odrađenih zadataka u partnerskoj instituciji. Dnevnik ili Izvješće, ovisno kako pojedini kolegij definira, potpisuju student i mentor.

Svi studijski smjerovi certificirani su i zadovoljavaju najviše međunarodne standarde kvalitete koje je propisala međunarodna udruga CIUTI (International Permanent Conference of University Institutes of Translators and Interpreters), međunarodni konzorcij EMCI (European Masters

in Conference Interpreting) i mreža EMT (European Master's in Translation). Odsjek je također osnivač i pridruženi član udruge EULITA (European Legal Interpreters and Translators Association). Prema smjernicama navedenih međunarodnih standarda, organizirana je i definirana stručna praksa.

Sveučilište u Konstanzu, Njemačka

Profesori Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Rijeci proveli su kolegijalno opažanje (*job-shadowing*) na Sveučilištu Konstanz u Njemačkoj s ciljem uvida u primjere dobre stručne prakse. Posjetili su Odsjek za povijest, sociologiju, sportske znanosti i empirijska istraživanja u području obrazovanja Sveučilišta Konstanz. Sveučilište Konstanz jedno je od najboljih njemačkih sveučilišta koje nudi široke mogućnosti provedbe stručnih praksi za svoje i inozemne studente. Sveučilište raspolaže mnogim uredima koji pružaju podršku trenutnim studentima, svojim alumnima kao i onima koji su prije završetka studija morali prekinuti sa studiranjem, a stekli su određene kompetencije za zapošljavanje.

Stručna praksa se na Sveučilištu Konstanz provodi na preddiplomskoj i diplomskoj razini studija pri čemu se teorijski dio obrađuje na Sveučilištu. Praksa je obvezna na većini studijskih programa. Neke od aktivnosti provode se tijekom čitavog semestra, dok su neke intenzivne i provode se u trajanju od nekoliko dana. Sveučilište Konstanz ima bazu podataka u kojoj su navedene sve organizacije privatnoga i javnoga sektora u kojima su studenti do sada odradili stručnu praksu. Tu se nalaze i kratki opisi iskustava studenata vezanih uz praksu što pomaže drugim studentima u odabiru institucije u kojoj bi odradili stručnu praksu. Studenti Sveučilišta Konstanz imaju priliku odraditi stručnu praksu i izvan Njemačke. Sveučilište ima i bazu podataka u kojoj se nalaze institucije u kojima se može odraditi praksa u inozemstvu.

Stručna praksa studenata je usmjerena na razvoj vještina koje se stječu sudjelovanjem u aktivnostima u lokalnoj zajednici, tijekom rada s izbjeglicama, u različitim školama s učenicima s teškoćama i učenicima nižeg socio-ekonomskog statusa. Studenti također pomažu kao mentori za bruce. Tijekom studija studenti imaju priliku posjetiti različite škole u Njemačkoj i usporediti pristupe u poučavanju, a nakon putovanja rezultate svojeg posjeta trebaju prezentirati drugim studentima i nastavnicima čime usavršavaju vještine javnog nastupa i digitalne vještine (izradom kratkoga dokumentarnog filma). U ponudi Sveučilišta Konstanz su i zanimljivi seminari koji se odnose na kreiranje izložbi. Studenti mogu predložiti one aktivnosti za koje smatraju da su

im potrebne za tržište rada. Sveučilište Konstanz u sklopu stručne prakse nudi različite radionice i seminare. Praksa izvan Njemačke pridonosi razvoju jedinstvenih vještina koje se teško mogu steći samo u okviru nacionalnoga obrazovnog sustava.

Uredi Sveučilišta Konstanz znatno doprinose provedbi stručne prakse, a time i razvoju praktičnih kompetencija studenata. Centar za transferabilne vještine organizira aktivnosti tijekom kojih se povezuju nastavnici, studenti iz različitih studijskih programa i privatni sektor pri čemu važnu ulogu imaju alumni. Studenti određeni broj ECTS bodova trebaju ostvariti upravo kroz interdisciplinarnu kolegiju, radionice i seminare koje nudi i organizira Centar. Evaluacije studenata pokazuju njihovo zadovoljstvo aktivnostima Centra tako da im ponuda raste. Ured za međunarodnu suradnju ima važnu ulogu u jačanju Sveučilišta Konstanz na međunarodnoj razini pri čemu se potiču razne obrazovne i znanstvene suradnje. Ured za karijere pomaže studentima u razvoju vještina tijekom studija i u povezivanju s tržištem rada. Oglašava mnoge poslovne ponude i mogućnosti stažiranja (*internship*) pri čemu dio studenata ostaje na tim poslovima nakon završetka studija. Ured organizira niz događanja koji povezuju poslodavce, alumne i postojeće studente (*meetups*).

Sveučilište u Grazu, Austrija

Profesori Odsjeka za germanistiku i Odsjeka za talijanistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci proveli su kolegijalno opažanje (*job-shadowing*) pri Sveučilištu u Grazu. Odabran je Odsjek za teoretsko i primijenjeno prevođenje (Institut für Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft) kako bi profesori dobili uvid u dobre primjere u provođenju stručne prakse i organizacije studijskih programa. Odsjek ima dugogodišnju tradiciju te je više od 75 godina posvećen izvrsnosti u istraživanju i obrazovanju prevoditelja i tumača. Trenutno nudi preddiplomski studij interkulturalne komunikacije te diplomatske studije vezane uz pismeno, usmeno te dijaloško prevođenje. Odsjek nudi, osim njemačkog, studij 11 jezika: arapski, bosanski/hrvatski/srpski, engleski, francuski, talijanski, ruski, slovenski, španjolski, turski, mađarski te austrijski znakovni jezik. Veliki broj upisanih stranih studenata iz regije Alpe-Jadran pokazatelj je važnosti i prepoznatljivosti Odsjeka unutar regije, a u kojoj se nalaze brojne visokoškolske institucije s kojima Odsjek surađuje (npr. Maribor, Zagreb, Skopje, Osijek, Pécs).

Na preddiplomskom studiju studenti se upoznaju s temeljima interkulture komunikacije, usvajaju jezične te interkulture kompetencije na dva strana jezika te na materinskom jeziku/jeziku obrazovanja, osnove translatologije te kompetencije prevođenja. U sklopu preddiplomskog

studija studenti su obavezni izvršiti stručnu praksu od minimalno 4 ECTS-a (otprilike 100 radnih sati), koja je sastavni dio izbornog dijela studijskog programa. Stručna praksa odvija se u inozemstvu, najčešće u zemlji u kojoj se govori strani jezik koji student studira te koji tijekom prakse može usavršiti. Odsjek nema službeno ugovorene suradnje s institucijama u kojima se može provesti praksa, već studenti samostalno pronalaze mjesta u kojima planiraju obavljati praksu, stupaju u kontakt s institucijama te zatim traže odobrenje od Odsjeka putem obrasca koji je standardiziran na sveučilišnoj razini. Studentima su na raspolaganju razne stipendije, pogotovo u slučaju dužih perioda u kojima planiraju praksu, a postoji i mogućnost Erasmus stipendija. Nakon završetka prakse, studenti su dužni predati Odsjeku pisano izvješće u kojem detaljno opisuju izvršene aktivnosti, kao i potvrdu kojom institucija u kojoj su proveli stručnu praksu potvrđuje uspješno izvršenje iste. Na diplomskoj razini, u kojoj se kroz tri različita studijska programa studenti specijaliziraju u različitim vrstama prevođenja, stručna praksa se odvija u institucijama koje se bave prevođenjem.

Jednom godišnje Odsjek organizira dan stručne prakse (*internship day*) tijekom kojeg se predstavljaju neke od institucija u kojima se često obavlja stručna praksa. Studenti, prema modelu *career speed dating*, imaju priliku nakratko razgovarati s predstavnicima institucija te se na taj način upoznati s mogućnostima koje im se nude u okviru prakse, ali i mogućeg budućeg zaposlenja.

Odsjek također provodi razne aktivnosti u suradnji s vanjskim institucijama pomoću kojih studenti stječu brojne kompetencije koje će im biti potrebne u radu nakon završetka studija te koje povezuju struku s lokalnom zajednicom. U tom pogledu, zanimljiva je suradnja s lokalnim novinama kvarta Reininghaus u Grazu, namijenjene stanovnicima kvarta, ali i šire. Studenti Odsjeka prevode dio članaka s njemačkog na druge jezike te se ti prijevodi objavljuju u suplementu novina, s ciljem uključivanja i integracije stanovnika kojima materinski jezik nije njemački u zajednicu u kojoj žive. Odsjek također surađuje i s Muzejom u Grazu, u sklopu kojega studenti mogu tijekom vođenih obilaska vježbati konsekutivno prevođenje na stranom ili na znakovnom jeziku, te s institucijama Europske unije u Bruxellesu, koje studenti mogu posjetiti i u kojima mogu dobiti uvid u rad s prevoditeljskim kabinama te s akreditacijskim ispitima.

Odsjek surađuje s udrugom austrijskih tumača i prevoditelja „Universitas“, s kojom provodi mentorski program u kojem članovi udruge s profesionalnim iskustvom (mentori) nude iskustvo i podršku u osobnom i profesionalnom razvoju studentima koji su pred završetkom studija ili su upravo započeli karijeru u prevođenju. Program traje dvije godine, tijekom kojih se mentor sastaje sa studentom kojeg mentorira u prosjeku 4 do 5 puta godišnje.

Studenti imaju priliku razviti svoje kompetencije i pomoću tehnički opremljenih predavaonica Odsjeka, kao što su predavaonica za jezične vježbe, u kojoj svaki student ima pristup stolnom računalu i audio opremi, predavaonica za konsekutivno prevođenje, u kojoj se nalaze kabine za prevođenje s kompletnom opremom, te predavaonice s računalima za vježbe pismenog prevođenja na kojima studenti imaju pristup raznim alatima za računalno potpomognuto prevođenje.

Institucije – partneri na projektu

Stručna praksa u osnovnim i srednjim školama

U Osnovnoj školi Vežica i Srednjoj talijanskoj školi Rijeka provodila se stručna metodička praksa studenata Odsjeka za germanistiku, Odsjeka za povijest i Odsjeka za talijanistiku. Praksa se provodila u različitim razredima i u prethodno dogovorenim terminima s nastavnicima mentorima. U Osnovnoj školi Vežica stručna praksa se provodila za njemački jezik, engleski jezik i povijest, a u Srednjoj talijanskoj školi Rijeka za talijanski jezik, povijest, njemački i engleski jezik.

U sklopu stručne prakse na Odsjeku za germanistiku, u obje su škole upućeni studenti diplomskog studija. U skladu s ishodima učenja koji su predviđeni programom pojedinoga kolegija, studenti su izvršavali različite radne zadatke koji su obuhvaćali praćenje nastave s osobitim težištem na načinima poučavanja jezičnih sredstava i receptivnih i produktivnih jezičnih vještina i funkciji nastavnih sredstava i pomagala u nastavi stranoga jezika, posebice uporabi digitalnih alata (zbog sve veće potrebe razvijanja IKT kompetencije učenika). Stručna metodička praksa sadržavala je i složenije radne zadatke pa su studenti, osim promatranja rada nastavnika, samostalno izvodili mikropoučavanja na određene teme i za to samostalno osmislili aktivnosti i pripremili zadatke uz pomoć koncepta nastavne pripreme. Spomenuti su zadaci vodili studente k ostvarivanju ishoda učenja koji uključuju razumijevanje uloge nastavnika i planiranje, pripremu i izvođenje nastave njemačkoga jezika u osnovnoj i srednjoj školi. Najsloženiji i najopsežniji oblik prakse podrazumijevao je, osim opažanja nastave mentora i održavanja mikropoučavanja u trajanju od između 15 i 20 minuta, održavanje nastavnog sata u trajanju od 45 minuta na temelju opširne pisane pripreme i opažanje nastavnih sati drugih kolega na stručnoj praksi (radi provođenja evaluacije i samoevaluacije). Stručna praksa u školama je, osim navedenoga, uključivala upoznavanje s različitim digitalnim alatima koji se mogu primijeniti u nastavi, načinom funkcioniranja škole i školskom dokumentacijom (upoznavanje s e-dnevnikom, izradom Godišnjega izvedbenog kurikulumuma – GIK-a i elementima i kriterijima vrednovanja).

U sklopu stručne prakse na Odsjeku za povijest u obje su škole upućeni studenti diplomskoga studija. U skladu s ishodima učenja kolegija, studenti su na praksi obavljali različite radne zadatke. Uvidjeli su povezanost povijesti kao znanosti i nastavnoga predmeta, objašnjen im je pristup učenicima s teškoćama, dobili su uvid u to kako se u praksi razlikuje formativno i sumativno vrednovanje, naučili su samostalno napisati pripreme za nastavnu jedinicu za osnovnu i srednju školu i opisati i upotrijebiti školsku dokumentaciju. Nadalje, studenti su naučili opisati osnovnoškolski i srednjoškolski sustav RH, uvidjeli su specifičnosti učenja povijesti u pojedinim vrstama škola i značajke učenja povijesti u pojedinim uzrastima. Nakon hospitacija i probnog sata održali su ocjenski sat u trajanju od 45 minuta i naučili primijeniti pripreme za izvedbu nastavne jedinice svih tipova nastavnog sata. U nastavnom procesu primijenili su programiranu, problemsku i projektnu nastavu i znanje iz kolegija nastavničkoga modula. Iznimno je važno iskustvo bilo upoznavanje rada s digitalnim alatima i njihova primjena u nastavi povijesti.

U sklopu stručne prakse na Odsjeku za talijanistiku studenti preddiplomskog i diplomskog studija upućeni su u Srednju talijansku školu u Rijeci. Ta škola predstavlja inovaciju u odnosu na dosadašnji način obavljanja školske prakse zbog toga što svu nastavu (osim predmeta stranih jezika) provodi na talijanskom jeziku, a i službena dokumentacija i komunikacija odvijaju se na talijanskom jeziku pa se na taj način studenti tijekom prakse upoznaju sa školom koja izvodi nastavu na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine po modelu A. Navedeni način izvođenja nastave bio je izvrsna prilika za studente talijanistike, koji u dvopredmetnoj kombinaciji studiraju povijest, povijest umjetnosti, germanistiku ili anglistiku, da sudjeluju u nastavnom predmetu koji se djelomično ili u potpunosti odvija na talijanskom jeziku. Na taj su se način studenti mogli upoznati i sa stručnom terminologijom drugoga predmeta na talijanskom jeziku. Studenti su stekli iskustvo neposrednoga odgojno-obrazovnoga rada, kao i ostalih obveza, poput stručno-administrativne pripreme i administrativnih poslova. U skladu s ishodima kolegija, koji se odnose na razvijanje i usvajanje različitih kompetencija na talijanskom jeziku, studenti su na praksi promatrali rad nastavnika (u virtualnim učionicama tijekom nastave na daljinu, kao i tijekom nastave uživo) i obavljali različite radne zadatke, poput kratke prezentacije, ispravljanja zadaća i davanja povratne informacije, postavljanja pitanja učenicima, sudjelovanja u raspravi s učenicima.

Ishodi**Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Srednjoj talijanskoj školi u Rijeci (Odsjek za talijanistiku):**

- pravilno primijeniti gramatičke strukture u usmenoj i pismenoj komunikaciji
- razumjeti različita tematska područja
- razviti komunikacijske vještine
- interpretirati zadani tekst
- samostalno pretraživati literaturu i interpretirati podatke

Aktivnosti

Aktivnosti u koje će studenti biti uključeni tijekom prakse: promatranje rada nastavnika, upoznavanje s e-dnevnikom i ostalim administrativnim poslovima, kratke prezentacije, ispravljanje zadaća te davanje povratne informacije, postavljanje pitanja učenicima, sudjelovanje u raspravi s učenicima

Ishodi**Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Srednjoj talijanskoj školi i u Osnovnoj školi Vežica u Rijeci (Odsjek za povijest):**

- samostalno napisati pripreme za nastavnu jedinicu za osnovnu i srednju školu
- održati predavanje i primijeniti pripreme za predavanja izvedbi svih tipova nastavnog sata
- opisati i upotrijebiti školsku dokumentaciju
- objasniti pristup učenicima s teškoćama
- primijeniti programiranu, problemsku i projektnu nastavu povijesti u nastavnom procesu

Aktivnosti

Aktivnosti u koje će studenti biti uključeni tijekom prakse: promatranje rada nastavnika, upoznavanje sa školskom dokumentacijom, upoznavanje s pristupom učenicima s teškoćama, pisanje priprema za nastavnu jedinicu, održavanje predavanja i primjena pripreme za predavanja izvedbi svih tipova nastavnog sata i različitih vrsta nastave

Ishodi	Aktivnosti
<p>Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Srednjoj talijanskoj školi i u Osnovnoj školi Vežica u Rijeci (Odsjek za germanistiku):</p> <ul style="list-style-type: none"> - planirati, pripremiti i izvoditi nastavu njemačkoga jezika u osnovnoj i srednjoj školi - u poučavanju njemačkoga jezika uključiti odgovarajuće digitalne alate - opisati način funkcioniranja škole - opisati i rabiti školsku dokumentaciju 	<p>Aktivnosti u koje će studenti biti uključeni tijekom prakse: promatranje rada nastavnika, upoznavanje s e-dnevnikom i ostalim administrativnim poslovima, kratke prezentacije, ispravljanje zadaća te davanje povratne informacije, postavljanje pitanja učenicima, sudjelovanje u raspravi s učenicima</p>

Stručna praksa u muzejskim institucijama

Muzejske institucije - partneri tijekom tri godine provedbe projekta bili su Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu i Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja u Rijeci pa su studenti Odsjeka za povijest umjetnosti i Odsjeka za povijest preddiplomskoga i diplomskoga studija mogli stručnu praksu provesti u navedenim muzejskim institucijama.

U Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu studenti povijesti umjetnosti preddiplomske i diplomske razine studija sudjelovali su na petodnevnom radionicama s ciljem postizanja ishoda učenja obaveznih kolegija iz područja moderne i suvremene umjetnosti. Tom su prilikom sudjelovali u procesu istraživanja zbirki i arhiva vezanih za građu moderne i suvremene umjetnosti, s naglaskom na suvremenim istraživanjima modernih i suvremenih autora vizualne umjetnosti. Upoznati su s različitim fazama i aspektima produkcije kustoskih projekata, opisivanjem etapa produkcije izložbe modernih i suvremenih autora i s opisivanjem etapa dokumentacije, digitizacije i digitalizacije arhivskoga gradiva i muzejske građe. Posebna je pažnja bila usmjerena na opisivanje djela vizualne umjetnosti specifičnoga izvedbenog postupka poput instalacija, fotografija, work in progress, a studente se poticalo na raspravu i primjenu komunikacijskih vještina.

U Pomorskom i povijesnog muzeju Hrvatskog primorja u Rijeci stručna se praksa odvijala kontinuirano tijekom sve tri godine provedbe projekta u okviru nastave Odsjeka za povijest i Odsjeka za povijest umjetnosti. Studenti povijesti i povijesti umjetnosti preddiplomske i diplomske razine studija sudjelovali su na brojnim aktivnostima kojima su postizali ishode učenja raznih obveznih i izbornih kolegija i izvannastavne stručne prakse.

Za vrijeme radionica, mentorice Muzeja suvremene umjetnosti studente su upoznale s organizacijskom strukturom Muzeja, provele su ih po instituciji i upoznale s kolegama kustosima, dokumentaristima i konzervatorima - restauratorima. Studenti su se mogli upoznati s radom različitih odjela koji djeluju u sklopu muzeja, poput dokumentacijskog i informacijskog odjela, odjela za konzervaciju i restauraciju, s Arhivom Tošo Dabac i radom knjižnice i čitaonice Muzeja. Također su, uz stručna vodstva kustosa, upoznati s privremenim izložbama postavljenima u Muzeju za vrijeme trajanja radionica. Značajna je pažnja usmjerena na upoznavanje studenata s problemima digitizacije i digitalizacije suvremene građe i s izazovima izrade dokumentacije suvremenih umjetničkih instalacija, a teorijska znanja studenata primijenjena su za vrijeme provedbe praktičnih radionica.

Mentori Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci studente su na početku provedbe stručne prakse upoznavali s organizacijskom strukturom Muzeja, stalnim postavom, čuvanicama i načinom i uvjetima pohrane raznovrsne muzejske građe. Studente se upoznalo sa svim segmentima rada kustosa u muzeju, vrstama građe i dokumentacije, zakonodavnim okvirom, ali i s ostalim djelatnostima koje se kontinuirano provode u Muzeju.

Brojne su aktivnosti provedene u suradnji s mentorima, a osobita je pažnja posvećena dokumentaciji i inventarizaciji građe, jednom od temeljnih kustoskih poslova. Studentima su predstavljani raniji načini vođenja dokumentacije, poput papirnatih, ručno ili strojno ispisanih inventarnih kartica s relevantnim podacima o muzejskoj građi. Na taj način, stekli su praktičan uvid u promjene koje kroz više desetljeća prate različite načine vođenja muzejske dokumentacije. Međutim, važan dio praktičnoga rada bila je upotreba Indigo aplikacije, suvremenoga osnovnog alata za unošenje podataka o muzejskoj građi u muzejske baze podataka. Nakon što su upoznati s primarnom i sekundarnom dokumentacijom, studenti su uz pomoć mentora fotografirali, skenirali, inventarizirali i signirali muzejsku građu, a zatim su pripremljene materijale dokumentirali, odnosno unosili podatke u baze. Pri tom se praktičan rad studenata zasnivao na primjeni prethodno stečenih teorijskih znanja. U skladu sa suvremenim zahtjevima, studenti su također analizirali fotografije za potrebe pripreme materijala za mrežne stranice Muzeja i mobilnu apli-

kaciju, a isto tako pregledavali su, analizirali i pripremali digitalne on-line sadržaje kojima Muzej ostvaruje komunikaciju s korisnicima putem društvenih mreža, poput Facebooka, Instagrama, Tik-Toka i YouTubea.

Po završetku stručne prakse studenti su bili vrlo zadovoljni stečenim vještinama, praktičnim radom i suradnjom s kustosima - mentorima pa je stručna praksa u muzejskim institucijama imala iznimno pozitivan odjek u svim segmentima rada u koje su studenti bili uključeni. Osim praktičnih vještina za rad s muzejskom građom i dokumentacijom, studenti su jednako tako razvijali brojne meke vještine (*soft skills*), kao što su uspješna organizacija vremena, kvalitetno komuniciranje, sposobnost rada pod pritiskom, prilagodljivost i suradnja. U radu s mentorima osobita je pažnja posvećena razvijanju kritičkoga razmišljanja i rješavanja problema, a studenti su napredovali i u poznavanju i korištenju digitalnih alata, osobito u radu s aplikacijom za digitiziranje i digitaliziranje muzejske građe.

Svi sudionici istaknuli su važnost stručne prakse i primjene naučenoga na Fakultetu u susretu sa strukom. Osobito je značajno da su se studenti upoznali s cjelokupnim radom kustosa u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu i osvijestili probleme kustoskoga zanimanja, posebice u području moderne i suvremene umjetnosti. U Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja upoznali su se s organizacijom muzeja, različitim poslovima kustosa, vrstama muzejske građe i dokumentacije i ostalim djelatnostima muzeja. Također su istaknuli i značaj tinskoga rada u muzejskim institucijama i osvijestili su potrebu da suradnja među kustosima i ostalim zaposlenicima muzeja bude kvalitetna i poticajna za rad.

Velik broj studenata, čiji su interesi i motivacija za rad u muzeju bili visoki, ostvario je suradnju s mentorima i Muzejom i izvan nastavnih obaveza. Naime, vještine stečene radom u Muzeju, osobito u radu s dokumentacijom i kompetencijama stečenima za rad u Indigo aplikaciji omogućili su velikom broju studenata da nastave suradnju s mentorima, stoga su sklapajući studentske ugovore, nastavili tamo gdje su na praksi provedenoj u okviru izbornih i obveznih predmeta stali.

Ishodi**Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja:**

- primijeniti temeljnu stručnu terminologiju
- koristiti digitalne alate, osobito rad s aplikacijom za digitiziranje i digitaliziranje muzejske građe
- nabrojati i obrazložiti elemente predmetne skede u Indigo ili sličnom sustavu te u cijelosti samostalno stvoriti ispravan novi unos u isti
- samostalno obavljati jednostavnije zadatke u muzejskoj ustanovi
- samostalno izraditi pisano izvješće o radu i usmeno predstaviti rezultate rada

Aktivnosti

Aktivnosti koje će studenti provesti tijekom prakse: upoznat će se s organizacijskom strukturom Muzeja, sudjelovat će u stručnim vodstvima muzejskim postavima i izložbama, u radu s mentorom upoznat će se s nekadašnjim i suvremenim načinima dokumentacije i inventarizacije građe, upoznat će se s radom s programima za digitalizaciju i digitizaciju građe te će unositi podatke u baze podataka, pripremat će materijale za mrežne stranice i društvene mreže Muzeja

Ishodi**Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Muzeju suvremene umjetnosti:**

- opisati izazove čuvanja djela moderne i suvremene umjetnosti
- opisati etape organizacije izložbe od stvaranja koncepta do konačne realizacije što uključuje: međusobnu koordinaciju studenata, definiranje glavne ideje i ciljeva izložbe te veličine i trajanja izložbe, selekciju i grupiranje predmeta za izložbu i sl.
- opisati rad kustosa
- oblikovati tekst, natuknice, legende, vizualni identitet i sl. za virtualnu izložbu

Aktivnosti

Aktivnosti koje će studenti provesti tijekom prakse: upoznat će se s organizacijskom strukturom Muzeja i radnim zadacima kustosa istraživat će zbirke i arhive, upoznat će se s različitim fazama i aspektima produkcije kustoskih projekata, te s etapama produkcije izložbe, sudjelovat će na radionicama te se upoznati s etapama dokumentacije, digitizacije i digitalizacije arhivskog gradiva i muzejske građe, te s načinima postupanja s djelima vizualne umjetnosti specifičnog izvedbenog postupka poput instalacija, fotografija, *work in progress*.

Stručna praksa u institucijama u kulturi

U okviru Odsjeka za germanistiku organizirala se stručna praksa u Hrvatskom narodnom kazalištu Ivana pl. Zajca u Rijeci kao kulturno-umjetničkoj ustanovi. Nekoliko je razloga zbog čega je upravo kazalište u Rijeci odabrano kao partnerska institucija za održavanje stručne prakse. Povijest riječkoga kazališta usko je povezana s njemačkim kulturnim krugom (od arhitekata Ferdinanda Fellnera i Hermanna Helmera, kao graditelja Kazališta preko Gustava Klimta čije se djelo i rad dijelom proteže kroz kazalište, sve do kazališnoga u kojem su često prisutni umjetnici njemačkoga govornog područja). Kazališnim programom i predstavama, studenti imaju priliku doživjeti prethodno pročitana i analizirana djela sa studija. Upoznavanjem s organizacijom kazališta kao kulturno-umjetničke institucije studenti na konkretnom primjeru dobivaju uvid u rad tzv. Industrije kulture (Adorno/Horkheimer). Stečenim teorijskim znanjima na studiju studenti dobivaju mogućnost da kroz praktični rad u kazalištu kreiraju i sami se okušaju u pisanju uporabnih tekstova u kontekstu razvoja kazališne publike, poput kritika, recenzija i izvješća. Adaptacijom i prilagodbom književnih tekstova studentima se pruža prilika surađivati s voditeljima (baleta, drame i dr.) u kreiranju prijevoda na njemački i/ili hrvatski jezik i stvaranju podnaslova/titlova u sklopu jezičnoga prevođenja i/ili prevođenja prilikom gostovanja, primjerice, riječkoga kazališnoga ansambla u gradovima njemačkoga govornog područja.

Studenti preko ove kulturno-umjetničke institucije dobivaju uvid koliko je važnih osoba njemačkoga govornog područja kroz povijest djelovalo u razvoju kazališta, ali i grada Rijeke. Iskustva koja studenti u radu s mentorom dobivaju je interakcija mladih s kazalištem u svim segmentima rada i organizacije te ustanove. Studentima se pruža mogućnost da svoja dosadašnja saznanja sa studija književnosti doživje „iznutra“ i „uživo“. Radom s mentorom u kazalištu studenti na konkretnom primjeru doživljavaju kako u realnosti funkcionira svijet književnosti u tzv. pogonu kulture, a povijesnim pregledom nastanka samoga kazališta dobivaju uvid koliko je njemačka kultura zapravo bila i ostala prisutna u gradu Rijeci i okolici.

Praksa je organizirana i provedena sudjelovanjem na konferencijama vezanima za filološka usmjerenja, raspravama, razgovorima s glumcima, govornim vježbama (dikcije uz Kazalište mladih Kamov) i organiziranim tematskim obilaskom kazališta s težištem na temama koje su povezane s njemačkim govornim područjem u kontekstu nastanka HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci i njemačkim govornim umjetničkim kazališnim krugom i programom.

Studenti u stručnoj praksi sudjeluju kao mlada kazališna publika koja, pored ostalog, sudjeluje u razvoju publike kazališta. U tom kontekstu, studenti provode upitnike i daju povratne infor-

macije o interesima mladih u književno-umjetničkom pogledu. Pišu kritike, recenzije, provode intervjuje i razgovore s umjetnicima, redateljima, direktorima, dirigentima. Na taj način ulaze u pogon književne industrije i upoznaju ne samo književni tekst kao takav, već ulaze u performativnu aktivnost koja uključuje književnost kao medij na inter- i metatekstualnoj razini. Upoznaju književninu, a s tim u vezi (konkretnim pisanjem i radom za kazalište) i uporabne tekstove (kritike, intervjuje, reportaže, crtice, recenzije i dr.) koji tvore književno-umjetničku cjelinu/ pogon, industriju kulture danas.

Sudjelovanjem u raspravama edukativnoga karaktera studenti su se upoznali i s iskustvima s osobama s poteškoćama i sudjelovali su i razgovarali o inkluziji slabovidnih i gluho-nijemih osoba i osobama s invaliditetom u kontekstu pod naslovljavanja/titlovanja kazališnih predstava i prilagodbe arhitekture osobama s invaliditetom.

Ishodi	Aktivnosti
<p>Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Hrvatskom narodnom kazalištu Ivan pl. Zajc u Rijeci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - definirati intermedijalnost (npr. hiperfiksija, e-knjiga, kompjutersko pjesništvo, hipertekst i sl.) - interpretirati književnost kao medij - interpretirati i analizirati ulogu medija unutar književnosti - interpretirati i analizirati performativni karakter književnika («Kulturbetrieb») - izdvojiti, sumirati i temeljito analizirati ulogu prijevoda književnih tekstova («Kulturvermittlung») - analizirati i povezivati kritiku književnosti nakon 1990tih te identificirati i njezinu ulogu u radu autora 	<p>Aktivnosti u koje će studenti biti uključeni tijekom prakse: pisanje uporabnih tekstova poput kritika, recenzija i izvješća, suradnja s voditeljima u kreiranju prijevoda na njemački i/ili hrvatski jezik, stvaranje podnaslova/titlova, sudjelovanje na konferencijama, diskusijama, razgovorima s glumcima, govornim vježbama te organiziranim tematskim obilaskom kazališta.</p>

Stručna praksa u turističkom sektoru

S obzirom na gospodarsku usmjerenost RH prema turizmu i promociji kulturne baštine kao dijela turističke ponude, vrlo važan segment stručnoga osposobljavanja studenata talijanistike, germanistike, povijesti i povijesti umjetnosti predstavlja stručna praksa u turističkom sektoru. Upoznavanje s različitim oblicima rada i uvid u mogućnosti budućeg zapošljavanja na poslovima iz ovog područja studenti su stekli sudjelovanjem u stručnoj praksi u Turističkoj zajednici Grada Rijeke – jednoj od institucija-partnera na projektu *Perpetuum agile*.

Budući da se u posljednje vrijeme ulažu značajni naponi u preobrazbu turističke orijentacije Rijeke od tranzitnog turizma prema oblikovanju sveobuhvatne ponude destinacije, privlačne naročito mlađoj populaciji, ali i gostima koji sve češće pristižu kruzerima, od ključne je važnosti upoznavanje studenata s izazovima tog procesa, kao i njihovo aktivno sudjelovanje u kreiranju različitih oblika ponude grada. Neke od aktivnosti koje su se provodile na stručnoj praksi uključuju rad na izradi promotivnih materijala, rad na izradi i obradi raznih tekstova u turističke svrhe, poput interpretacija i adaptacija tekstova na stranom jeziku, prijevod tekstova, rad s klijentima u Turističkom informativnom centru (informiranje i anketiranje turista), stjecanje uvida u cjelokupni aparat Turističke zajednice grada Rijeke izradom karnevalskoga programa, turističke ponude kroz cijelu godinu, Božićnim sajmom, koncertima i drugim prigodnim događanjima. Tijekom stručne prakse u Turističkoj zajednici Grada Rijeke studenti su, u suradnji s mentorima, osmislili anketna pitanja za posjetitelje, vezana za zadovoljstvo njihovim boravkom u Rijeci, opći dojam o gradu, njegovoj povijesti, kulturi, zanimljivostima, poznatim ličnostima, kao i o zadovoljstvu ponudom suvenira, restorana, kafića, trgovina i sl. Oblikovanju svakog pitanja prethodilo je mini-istraživanje, što je također u velikoj mjeri povjerenost studentima, naročito u dijelu vezanom uz kulturno-povijesni i baštinski segment, dok su mladenačka energija i spektar interesa iz perspektive studenata uvelike doprinijeli formuliranju anketnih pitanja namijenjenih mlađim posjetiteljima grada. Studenti su ispunjavanje anketa provodili pomoću uređaja RBP (nalik tabletima) na unaprijed dogovorenim punktovima i u dogovoreno vrijeme. Za goste s kruzera su u suradnji s partnerskom institucijom organizirali informativni štand na Molo Longu, na kojemu su osim ispunjavanja anketa, pružali osnovne informacije o gradu i sl. te posjetiteljima nudili mape i različite brošure koje je tiskala Turistička zajednica Grada Rijeke. Mlade posjetitelje Rijeke studenti su uglavnom anketirali na Korzu, a za vrijeme Adventa i Riječkog karnevala u Rijeci na određenom punktu u blizini Turističkog informativnog centra. Rezultate provedenih anketa studenti su analizirali zajedno s mentorima, koji će ih koristiti u razradi daljnjih strategija razvoja turističke ponude grada, a značajan je bio i njihov doprinos u iskazivanju novih, zanimljivih i drugačijih ideja ponude, promocije i načina prezentacije Rijeke na svjetskom turističkom tržištu

Suradnja s Turističkom zajednicom Grada Rijeke ostvarena kroz projekt *Perpetuum agile* pokazala se veoma uspješnom i rezultirala brojnim prednostima, kako za studente koji su sudjelovali na stručnoj praksi, tako i za partnersku instituciju, čiji su mentori profesionalno i marljivo obavili svoj dio posla. Sudjelovanjem na stručnoj praksi u Turističkoj zajednici Grada Rijeke studenti su osvijestili širinu mogućnosti budućega zapošljavanja i izvan obrazovnih ustanova, čak i na onim područjima koja u početku nisu povezivali za odabrani studijski program, a stekli su i brojne kompetencije potrebne za izlazak na tržište rada i rad u struci, koja je vrlo često usko vezana za turizam. Pored teorijskog znanja usvojenog na nastavi, praktične, komunikacijske, suradničke, informatičke i druge vještine stečene na stručnoj praksi zasigurno će im osigurati komparativnu prednost u odnosu na ostale tražitelje posla, olakšati im početak rada u postojećim institucijama, ali ih usmjeriti i na samozapošljavanje. Doprinos studenata, s druge strane, u prvom se redu odnosi na unošenje svježije energije u rad i promišljanje budućih strategija turističkog djelovanja u Rijeci, sagledavanje mladenačkog rakursa u osmišljavanju ponude i uvođenju nove dinamike u njezinoj realizaciji, što je solidan zalog za nastavak, ali i proširenje suradnje Turističke zajednice Grada Rijeke i Filozofskoga fakulteta u Rijeci.

Ishodi

Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Turističkoj zajednici grada Rijeke:

- planirati i izvoditi stručne poslove primjerene razine odgovornosti u kulturnim i javnim institucijama, medijima te u turizmu
- planirati i izvoditi stručne poslove primjerene razine odgovornosti unutar multidisciplinarnog konteksta
- orijentirati se u kontekstu sadržaja, metoda i terminologije srodnih disciplina (povijest, etnologija, kulturna antropologija...)
- primijeniti i demonstrirati temeljnu povijesno-umjetničku terminologiju u usmenom i pismenom obliku
- usmeno prezentirati rezultate istraživanja i rada
- samostalno izraditi izvještaj o radu (dnevnik rada)

Aktivnosti

Aktivnosti koje će studenti provesti tijekom prakse: upoznat će se s ciljevima u oblikovanju sveobuhvatne destinacijske ponude (Rijeke), u radu s mentorom upoznat će se s odabirom ciljnih skupina u oblikovanju ponude destinacije, uključit će se u osmišljavanje i kreiranje različitih oblika ponude grada, izrađivat će promotivne materijale (karnevalskog programa, turističke ponude kroz cijelu godinu, Božićni sajam, koncerti, prigodna događanja), osmišljavat će anketne pitanja za posjetitelje, na terenu će provoditi mini-istraživanja vezanih uz kulturno-povijesni i baštinski segment i sl.

Stručna praksa u organizacijama civilnoga društva

Organizacije civilnog društva koje su angažirane kao partneri na projektu su Zajednica Talijana Rijeka i Udruga Žmergo.

U Zajednici Talijana Rijeka – Comunità degli Italiani di Fiume provodila se stručna praksa za studente Odsjeka za talijanistiku. Zajednica Talijana jedna je od institucija u Rijeci u kojoj se studenti mogu služiti talijanskim jezikom s izvornim govornicima u obavljanju različitih aktivnosti. Suradnja sa Zajednicom Talijana realizirana je s ciljem da se studenti upoznaju s modelima funkcioniranja organizacija civilnoga društva manjinskih zajednica, kao i metodama promoviranja talijanskoga jezika i kulture različitim kulturnim aktivnostima i projekatima. Mentorica je uključila studente u realizaciju aktivnosti koje se odnose na promoviranje manjinske kulture i jezika.

Studenti su imali priliku upoznati se s radom Zajednice Talijana i Palačom Modello u kojoj ona djeluje i općenito s institucijama talijanske nacionalne manjine i spoznati njihovu važnost za Rijeku i Primorsko-goransku županiju. U skladu s ishodima učenja koji su predviđeni kolegijima, a koji se odnose na razvijanje i usvajanje usmene i pisane kompetencije na talijanskom jeziku, studenti su izvršavali konkretne radne zadatke, kao što su katalogizacija knjižnične građe knjižnice Zajednice Talijana, ažuriranje popisa korisnika knjižnice, katalogizacija zbirke DVD-ova, priprema popisa knjiga za donacije, sistematizacija novinskih članaka o aktivnostima Zajednice Talijana i pomoć u organizaciji različitih kulturnih događanja (promocije knjiga, koncerti, konferencije, predavanja itd.) pripremom pozivnica i plakata i drugih oblika pripomoći organizatorima. U svim aktivnostima studenti su komunicirali na talijanskom jeziku, kako u usmenom tako i u pisanom obliku i na taj su način mogli razviti vlastite jezične kompetencije izvan fakulteta. Također, osim jezičnih kompetencija, studenti su dobili uvid u rad i aktivnosti institucije u kulturi, njezinu administraciju i ustroj.

U Udruzi Žmergo odvijala se praksa studenata Odsjeka za povijest na preddiplomskoj i diplomskoj razini. Stručnom praksom u Udruzi Žmergo studentice i studenti povijesti dobili su uvid u rad nevladine organizacije koja djeluje s ciljem unapređivanja kvalitete života i valorizacije kulturne baštine.

U sklopu stručne prakse studenti su sudjelovali u javnom predstavljanju rada Udruge, edukativnoj aktivnosti o digitalnom otpadu, analizirali su Statut Udruge Žmergo INSERT metodom, osmislili su, izradili, proveli i analizirali ankete o održivoj gastronomiji, sudjelovali su u edukativnim aktivnostima za djecu, pisali autorske tekstove za specijalizirane mrežne stranice za mlade,

osmislili su i izradili obrazac za izradu profila izlagača na ekološkom sajmu, analizirali su ispunjene obrasce profila ekološkoga proizvođača, istraživali su o zagađenju mora i priobalja, izradili brošuru na temu morskoga okoliša i dali podršku realizaciji tematske „morske“ konferencije i edukativno-informativne aktivnosti u formi Foruma na temu održive gastronomije. Sudjelovali su u akciji čišćenja divljega odlagališta otpada u sklopu volonterske akcije čišćenja. Niz praktičnih zadataka vezano je za područje informiranja i savjetovanja mladih mrežnim kanalima. Primarno se to odnosi na mrežne stranice za mlade Fermaj i Facebook grupu Žmergovog lokalnog info-centra za mlade - ŽLICA.

Kao iznimno zanimljiva aktivnost navodi se sudjelovanje na „morskoj“ konferenciji pod nazivom „Održivo upravljanje prirodnim resursima na području LAGUR-a „Vela Vrata“, koja se održala u sklopu izleta brodom Kvarnerskim zaljevom, od Opatije do Brseča. Studenti su pružili podršku realizaciji konferencije i dobili uvid u sve što je potrebno odraditi kako bi se organizirala aktivnost u kojoj sudjeluju stručnjaci i građani. Sudjelovali su i u podršci realizaciji edukativno-informativne aktivnosti u formi Foruma na temu održive gastronomije te Eko sajma, čijom se organizacijom bavi Udruga Žmergo. Studenti su dobili uvid u event menadžment i u organizaciju javnih događanja primjenjujući koncept zero waste jer su na događaju sudjelovali Liburnia Riviera Hoteli d.d. sa zero waste domjenkom, ponudom ukusnih jela osmišljenih u duhu održive gastronomije.

Ishodi

Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Zajednici Talijana:

- primijeniti usvojene modele komunikacije na talijanskom jeziku u govoru i pismu u praktičnom dijelu koji je vezan uz područje obavljanja stručne prakse.
- pravilno primijeniti gramatičke strukture u usmenoj i pismenoj komunikaciji
- razumjeti različita tematska područja
- razviti komunikacijske vještine

Aktivnosti

Aktivnosti u koje će studenti biti uključeni tijekom prakse: rad u knjižnici Zajednice Talijana (katalogizacija knjižnične građe, ažuriranje popisa korisnika knjižnice, priprema popisa knjiga za donacije), sistematizacija novinskih članaka o aktivnostima Zajednice Talijana, pomoć u organizaciji različitih kulturnih događanja (promocije knjiga, koncerti, konferencije, izložbe, predavanja itd.), priprema pozivnica i plakata.

Ishodi	Aktivnosti
<p>Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom u Udruzi Žmergo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prilagođavati se radnom okruženju i orijentaciji ka budućem zaposlenju - samostalno provesti istraživanje na građi i izvorima - primijeniti usvojeno teorijsko znanje u praktičnom dijelu koji se dotiče uz područje obavljanja stručne prakse - kreirati vlastiti projekt pod stručnim vodstvom mentora - samostalno izložiti rezultate rada na stručnoj praksi 	<p>Aktivnosti u koje će studenti biti uključeni tijekom prakse: javno predstavljanje rada Udruge, edukativna aktivnost o digitalnom otpadu, analiza Statuta Udruge Žmergo INSERT metodom, osmišljavanje, izrada, provedba i analiza anketa, sudjelovanje u edukativnim aktivnostima za djecu, osmišljavanje i izrada obrasca za izradu profila, analiza ispunjenih obrazaca profila, istraživanje ekoloških tema, izrada brošura, sudjelovanje u akciji čišćenja, pisanje autorskih tekstova za specijalizirane mrežne stranice za mlade, obavljanje praktičnih zadataka vezanih uz područje informiranja i savjetovanja mladih putem <i>online</i> kanala.</p>

Terenska nastava kao oblik stručne prakse

Terenska nastava sastavni je i neizostavan segment obrazovanja humanističkih znanosti. U okviru projekta *Perpetuum agile* stručna praksa provedena je na brojnim terenskim obilascima na kojima su sudjelovali studenti preddiplomskih i diplomskih studijskih programa svih odsjeka uključenih u provedbu projekta. Terenska nastava provodila se na širem području Rijeke, primorske i kontinentalne Hrvatske. Tijekom tri godine provedbe projekta posjetio se značajan broj lokaliteta pa su studenti upoznati s različitim mogućnostima zanimanja i budućega zapošljavanja. Obišli su se Cres, Osor, Zadar, Split, Solin, Varaždinske toplice, Varaždin, Pazin, Grobnik, Opatija, Kastav, Trsat i Rijeka. Posjetio se velik broj muzeja, kao što su Gradski muzej Cres, Muzej antičkog stakla u Zadru, Arheološki muzej Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru, Zavičajni muzej Varaždinske toplice, Gradski muzej Senj, Etnografski muzej Istre i Muzej grada Pazina, Muzejska zbirka Kastavštine, Muzej grada Rijeke-Palača šećerane ali i Festival Opatija.

Studenti su imali priliku identificirati i valorizirati baštinu i baštinske komplekse i prepoznati njihov značaj u lokalnim, ali i širim, društvenim okvirima u suradnji s mentorima-kustosima. Mentori konzervatorskih odjela u Varaždinu i Gospiću približili su im probleme i izazove s kojima se konzervatori susreću u svojem radu, osobito u radu na terenu. Studenti su stekli uvid u rad interpretacijskih centara (Interpretacijski centar Grobnik, Interpretacijski centar Kuća Belice Kastav) i arhiva (Državni arhiv u Pazinu, Državni arhiv u Rijeci) i ustanova za kulturno-umjetnički rad (Festival Opatija). Ovisno o programu terenske nastave, studente su mentorirali sveučilišni profesori povijesti, povijesti umjetnosti i arheologije, ravnatelji muzeja i konzervatorskih odjela, kustosi, arhivisti, voditelji interpretacijskih centara, direktori udruga u kulturi, licencirani turistički vodiči i nastavnici s Odsjeka za povijest, Odsjeka za povijest umjetnosti i Odsjeka za germanistiku prenoseći im vrijedna iskustva vlastitoga rada.

Praksa se najčešće provodila u formi stručnoga vodstva mentora uz pokazivanje primjera, razgovora sa studentima, ali i praćenja izvršavanja nastavnih zadataka poput prepoznavanja in situ formalnih i stilskih osobitosti arhitekture, arhitektonske dekoracije, skulpture, elemenata povijesnog urbanizma; prepoznavanja i vrednovanja restauratorskih i konzervatorskih intervencija na građevinama, skulpturi i u prostoru; uočavanja i vrednovanja obilježja muzejskih zbirki, specifičnosti interpretacijskih centara, arhiva, uvid u povijesne kulturne znamenitosti vezane za nje-mačko kulturno područje i dr. Takvim oblikom nastave studenti su stekli brojne vještine izravno vezane uz ishode pojedinačnih kolegija, ali i studijskih programa povijesti, povijesti umjetnosti germanistike i talijanistike, od kojih se ističu: identifikacija i valorizacija baštine, baštinskih kompleksa i prepoznavanje njihovoga značaja u lokalnim, ali i širim, društvenim okvirima; pravilna primjena pojmova vezanih za povijest umjetnosti, pomoćne povijesne znanosti; analiza i interpretacija različitih vrsta materijalnih i pisanih izvora, uočavanje mogućnosti, ali i ograničenja njihove interpretacije; upoznavanje s kompetencijama i vještinama potrebnima za obavljanje poslova turističkoga vodiča, kustosa, konzervatora, arhivista i nastavnika, koji su demonstrirani na konkretnim sadržajima i spomenicima; upoznavanje s organizacijskom strukturom ustanova u kulturi i obrazovanju i mogućnostima koje nude korisnicima; implementacija studentskog znanja stečenog na studiju s konkretnim primjerima iz prakse iz područja suvremenoga upravljanja resursima.

Ishodi**Aktivnosti****Ishodi učenja koji se ostvaruju praksom tijekom terenske nastave:**

- opisati etape organizacije terenske nastave
- opisati rad nastavnika, konzervatora; kustosa; turističkog vodiča, radnika u kulturi, interpretacijskom centru i sl.
- opisati organizacijsku strukturu različitih ustanova u kulturi i obrazovanju

Aktivnosti: sudjelovanje na stručnim vodstvima mentora, radni posjeti brojnim lokalitetima, muzejima, arhivima, interpretacijskim centrima i različitim ustanovama u kulturi.

5. Studenti – upute za planiranje i provedbu stručne prakse

Prijava stručne prakse i odabir institucije

Ovisno o odabranom modelu stručne prakse koji se provodi na Filozofskom fakultetu u Rijeci, studenti pokreću proces prijave stručne prakse tijekom akademske godine. U slučaju da se stručna praksa izvodi u sklopu studijskoga programa, odnosno njegovoga izbornog ili obaveznog segmenta, studenti upisom kolegija započinju s procesom prijave prakse. Studenti u dogovoru s nastavnikom - nositeljem kolegija odabiru instituciju na kojoj će se odrađivati praksa. Ako se praksa izvodi u sklopu izvannastavnih aktivnosti ili nekog oblika volonterskoga rada, studenti se prije početka prakse moraju informirati na predmetnom odsjeku koje se institucije mogu angažirati za izvođenje prakse i kakve se sve aktivnosti prakse vrednuju na predmetnom odsjeku. Od ponuđenih institucija s kojima predmetni odsjek ima sklopljenu suradnju, studenti prema svojim znanstveno-istraživačkim interesima i želji za određenim karijernim razvojem biraju institucije za odrađivanje stručne prakse.

Studenti mogu predložiti novu instituciju za izvođenje stručne prakse, ovisno o svojim interesima i potrebama. Predmetni odsjek razmatra prijedlog i po prihvaćanju prijedloga pokreće postupak sklapanja suradnje s institucijom postupkom izbora stručne baze Fakulteta ili kratkoročnom suradnjom, ostvarenom samo za potrebe izvođenja specifičnoga oblika stručne prakse.

Nakon odabira institucije, studente nastavnici upoznaju s aktivnostima koje će se provoditi na stručnoj praksi, kao i mentorima koji će ih voditi kroz praksu. Ovisno o ciljevima i ishodima stručne prakse, ona se može izvoditi individualno - samo s jednim mentorom ili student može tijekom prakse proći sve segmente rada u nekoj instituciji i suradnjom s različitim mentorima se upoznati sa različitim oblicima rada koji se izvodi na instituciji. Nastavnik također upoznaje studenta s osnovnim informacijama o dokumentaciji koja je potrebna za provođenje prakse i obvezama studenta kod njezine izrade.

Tijek provedbe stručne prakse

Stručna praksa započinje kontaktom između studenta i mentora te se provodi izvan Fakulteta. Kontakt se može ostvariti putem aplikacije Moja FFRI praksa ili na neki drugi način koji će odrediti nastavnik. Kada studenti stupe u kontakt s budućim mentorom, zajedno se dogovaraju oko tijeka obavljanja prakse, odnosno rada na konkretnim projektnim zadacima koje nastavnik i/ili mentor osmišljava, zadaje i prati njihovo izvođenje. Broj ECTS bodova koji se ostvaruju po završetku prakse, kao i broj sati odrađivanja prakse, bit će već unaprijed poznati studentima, bilo da su navedeni na izvedbenom planu i programu kolegija, bilo da su dogovoreni s predmetnim nastavnikom. Vrijeme odrađivanja prakse prilagođava se rasporedu studenata i radnim obvezama mentora u njegovoj instituciji. Tijekom provedbe stručne prakse na instituciji studenti su obavezni držati se internih akata institucije i poštovati njezina pravila rada.

Mentori na prvom sastanku studente upoznaju s hodogramom provođenja aktivnosti na praksi, kao i njihovim obvezama. Studente se upoznaje i s radom institucije, njezinim pojedinim segmentima i djelatnicima. Ovisno o tome provodi li student praksu individualno samo s jednim mentorom ili je praksa koncipirana kao oblik job-shadowinga, mentori će studente usmjeriti u bitne korake rada na pojedinim poslovima u instituciji.

Primjena stečenoga teorijskog znanja i rad na dogovorenim aktivnostima i zadacima čini glavninu stručne prakse. Naglašavamo da je motivacija studenata za odrađivanje prakse bitan element u njezinom uspješnom provođenju. Mentori će uputiti studente u zadatke i vremenski tijek njihovoga izvršenja, pratit će napredak studenata, kao i usmjeravati ih ako nastupe poteškoće u izvršavanju zadataka. Studenti su obavezni sve predviđene zadatke obaviti tijekom stručne prakse i rezultate svog rada predstaviti mentorima.

Tijek provedbe stručne prakse se formalno bilježi kroz vođenje Dnevnika stručne prakse (*Vidi: Prilozi*). Obaveze studenata su bilježenje svih aktivnosti prakse koje se izvode prema hodogramu.

Evaluacija stručne prakse

Obaveze studenata također podrazumijevaju njihovu evaluaciju prakse po njezinom završetku. Obrazac Dnevnik stručne prakse sadrži dio u kojem se traži mišljenje studenata o provedenoj praksi i suradnji i radu s mentorima. U svojem mišljenju studenti mogu vrednovati aktivnosti

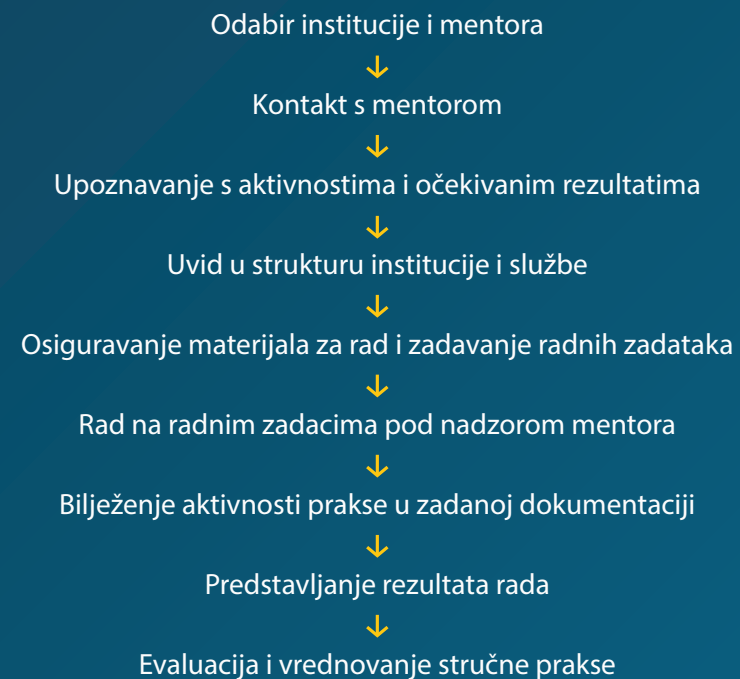
koje su se odvijale na praksi i navesti u kojoj mjeri su im one pomogle u daljnjem razvijanju praktičnih vještina i kompetencija. Studenti također mogu vrednovati rad i angažman mentora na praksi. Kako bi se održala visoka razina kvalitete provođenja stručne prakse, studenti su slobodni predložiti i neke aktivnosti kojima bi se praksa unaprijedila. U konačnici, mišljenje studenata daje uvid u njihovo zadovoljstvo provođenjem prakse.

Rok za dostavu evaluacije stručne prakse donosi se u dogovoru sa nastavnikom na odsjeku.

Vrednovanje i priznavanje stručne prakse

Vrednovanje stručne prakse ostvaruje se na osnovi nekoliko segmenata: uspješno odrađenih aktivnosti i zadataka prakse, potvrde mentora da je student svojim radom ostvario, u potpunosti ili djelomice, zadane ishode prakse i potvrde nastavnika da su ostvareni potrebni sati za stjecanje ECTS bodova. Ako su zadovoljeni svi ovi segmenti, student ostvaruje ECTS bodove predviđene studijskim programom ili dogovorene u skladu s priznatim izvannastavnim aktivnostima te se potvrda o priznavanju ECTS bodova ispunjava i ovjerava od nastavnika u obrascu Dnevnika stručne prakse po završetku prakse i potvrdi mentora da su sve aktivnosti uspješno odrađene. ECTS bodovi navode se u popisu položenih predmeta ili u Dopunskoj ispravi o studiju.

Hodogram

Praksa poslije prakse – suradnja s mentorima

Rad s mentorima ne mora nužno završiti završetkom provođenja stručne prakse. Ako se student iskaže u svojem radu na praksi i pokaže interes i motivaciju za daljnjim produbljivanjem znanja iz pojedine profesije, suradnja s mentorom se može nastaviti dalje. Formalizacija takvoga oblika suradnje, većinom kroz studentske ugovore, obveza je institucije u kojoj se praksa provodi.

6. Mentori – upute za planiranje i provedbu stručne prakse

Odabir i odgovornosti mentora

Prilikom sklapanja suradnje Fakulteta i institucija na kojima će se provoditi stručna praksa, institucije predlažu mentore među svojim djelatnicima. Ako je institucija na kojoj se provodi stručna praksa izabrana za stručnu bazu, odabir mentora podliježe i odredbama *Pravilnika o znanstvenim, znanstveno-nastavnim, nastavnim i stručnim bazama Sveučilišta u Rijeci*. Pri odabiru mentora mora se obratiti pažnja na stručnost djelatnika, kao i njegove metodičko-didaktičke vještine. Mentor je osoba koja će voditi studente tijekom prakse i upoznavati ih s radom na pojedinoj instituciji, kao i uvoditi u praktične dijelove struke. Nadalje, mentor je odgovoran da se svi unaprijed dogovoreni zadaci i aktivnosti prakse u potpunosti izvrše, čime se studentu omogućuje stjecanje predviđenoga broja ECTS bodova. Djelatnici institucije koji su odabrani za mentore dužni su pratiti studente u njihovom radu, svojim stručnim kompetencijama ih usmjeravati u svladavanju zadataka i poteškoća i savjetima ih upućivati u pojedine segmente rada u nekoj struci ili profesiji.

Upoznavanje mentora s ishodima stručne prakse

Prije početka same prakse obveza je nastavnika upoznati mentore s izvedbenim planom i programom kolegija u sklopu kojeg se stručna praksa izvodi, odnosno ishodima stručne prakse. Na taj način mentorima se daje glavni okvir pri osmišljavanju aktivnosti koje će se provoditi tijekom stručne prakse. Upoznavanjem mentora s ishodima stručne prakse, kao i njezinim ciljevima, olakšava se daljnji proces usmjeravanja studenata prema određenim poslovima ili segmentu rada u nekoj instituciji. Stalnom bliskom suradnjom mentora i nastavnika otvara se mogućnost da mentori predlože uvođenje novih ili modifikaciju postojećih ishoda stručne prakse kako bi se osigurala što kvalitetnija provedba prakse i studentima ponudili bolji uvidi u rad u struci. Mišljenje mentora može pomoći i pri oblikovanju dijela studijskoga programa koji je usmjeren na stjecanje određenih specifičnih vještina i kompetencija struke, a koje se potom primjenjuju u praktičnom dijelu tijekom stručne prakse na instituciji.

Prijedlog aktivnosti stručne prakse

Ovisno o postavljenim ishodima i ciljevima stručne prakse, mentori predlažu popis aktivnosti koje će se odrađivati na praksi. Aktivnosti, odnosno radni zadaci, svakako moraju uključivati nekoliko segmenata: 1. uvid u razne aspekte rada u instituciji; 2. uvid u specifičnosti struke; 3. uvid u djelovanje struke u određenom tržišnom sektoru.

Pri osmišljavanju prijedloga aktivnosti, mentori bi trebali u obzir uzeti razinu teorijskoga predznanja koje studenti posjeduju, odnosno prilagoditi radne zadatke preddiplomskoj ili diplomskoj razini obrazovanja. Kako bi se zadovoljili svi preduvjeti s kojima studenti mogu ostvariti ECTS bodove kroz stručnu praksu, predlaže se da se aktivnosti i radni zadaci osmišljavaju u dogovoru s nastavnikom. Na taj će se način omogućiti spajanje svih bitnih segmenata koji vode k ostvarenju vještina i kompetencija studenata, teorijskom okviru koji daje podlogu u znanstveno-istraživačkom aspektu, kao i praktičnoj primjeni stečenoga znanja.

Praćenje stručne prakse

Posao mentora podrazumijeva odabir aktivnosti i radnih zadataka, ali i praćenje njihovog provođenja. Mentor – stručnjak u svojoj profesiji, uputama vodi studente kroz razne radne zadatke, podučavajući ih pritom specifičnostima rada u struci. Praćenje stručne prakse podrazumijeva da mentori stečenim iskustvom rada omogućuju studentima usvajanje pojedinih vještina koje će im biti potrebne ne samo za izvođenje aktivnosti i radnih zadataka, nego i u daljnjem radu. Mentor je obavezan provjeravati rad koji studenti izvode na aktivnostima i zadacima te ih savjetovati o tome kako otkloniti poteškoće koje se mogu javiti prilikom rada. U svim tim aktivnostima mentor ujedno i ocjenjuje u kojoj mjeri su studenti primijenili ranije stečena teorijska znanja u praktični segment, koliko su pokazali samostalnost i domišljatost u odrađivanju zadanih aktivnosti i radnih zadataka te u kojoj mjeri su profesionalno pristupili odrađivanju stručne prakse. Na taj način mentor praćenjem njihovog rada osposobljava studente za daljnji samostalni rad.

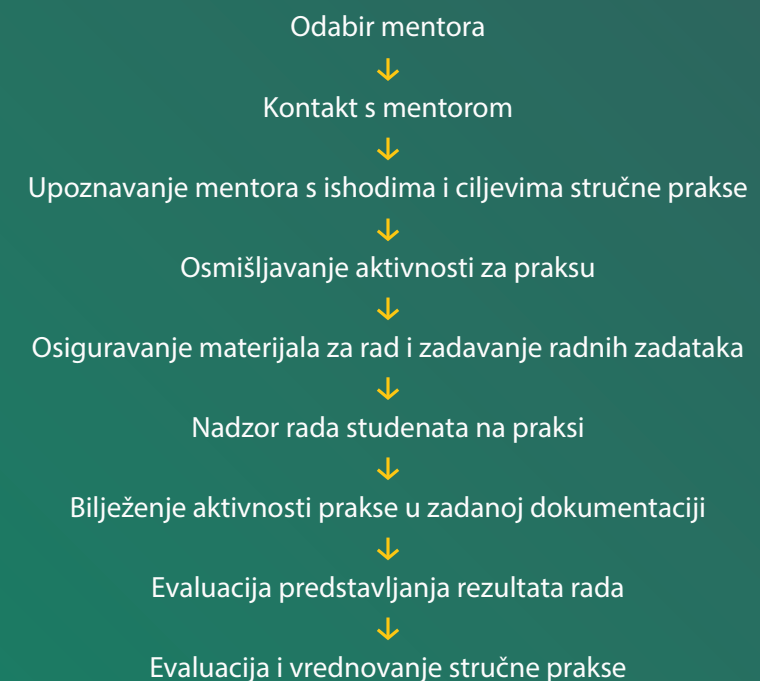
Evaluacija stručne prakse

Mišljenje mentora je ključno u odluci je li student usvojio sva potrebna znanja i vještine tijekom prakse, te ostvario ishode stručne prakse predviđene kolegijem ili nekim oblikom izvannastavne aktivnosti. Potvrda mentora o uspješnom radu studenta označava da je student ostvario pred-

viđene ECTS bodove. Obrazac Dnevnik stručne prakse sadrži dio u kojem se ostavlja prostor za mišljenje mentora o radu studenta tijekom prakse. Ovim oblikom evaluacije stručne prakse studenata mentori omogućavaju uvid nastavnicima i studentima na praksi u to koliko je aktivnostina praksi provedeno, ali i koliko su te aktivnosti i radni zadaci uspješno izvedeni. U svom mišljenju mentor također izvještava o rezultatima rada na praksi. Konstruktivno izneseno mišljenje mentora omogućava da se praksa dalje unaprijedi čime se osigurava njezina kvaliteta.

Rok za dostavu evaluacije stručne prakse donosi se u dogovoru sa nastavnikom na odsjeku.

Hodogram

7. Dokument za provođenje stručne prakse

Dokument za provođenje stručne prakse podrazumijevaju Dnevnik stručne prakse.
U Dnevniku stručne prakse moraju biti zastupljeni sljedeći podaci:

1. Podaci o instituciji u kojoj se izvodi stručna praksa (Naziv, mjesto, odgovorna osoba)
2. Podaci o studentu (Ime i prezime, studijski program i razina studija, kontakt)
3. Podaci o mentoru (Ime i prezime, stručne kvalifikacije, kontakt)
4. Podaci o nastavniku (Ime i prezime, kontakt)
5. Podaci o kolegiju/izvannastavnim aktivnostima u sklopu kojih se praksa provodi (naziv, broj ECTS bodova, broj sati prakse)
6. Ishodi stručne prakse
7. Vrijeme trajanja stručne prakse
8. Kratki opis radnih zadataka
9. Opis aktivnosti stručne prakse po danima izvođenja
10. Mišljenje mentora o stručnoj praksi i zaključak o ostvarenju ishoda učenja
11. Mišljenje studenta o stručnoj praksi
12. Potvrda o priznavanju ECTS bodova

Dnevnik stručne prakse

Osnovni podaci o instituciji na kojoj se provodi stručna praksa:

Naziv	<input type="text"/>	
Adresa	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Ulica	Mjesto i poštanski broj
Odgovorna osoba za zastupanje	<input type="text"/>	

Osnovni podaci o studentu/studentici:

Prezime i ime	<input type="text"/>
Matični broj	<input type="text"/>
Studij i smjer	<input type="text"/>
Godina studiranja	<input type="text"/>

Osnovni podaci o nositeljima stručne prakse:

Mentor/mentori
stručne prakse
u instituciji
i partneri
Odsjeka za

Prezime i ime

E-mail

Telefon

Nastavnik
Odsjeka za

zadužen za
praćenje stručne
prakse

Prezime i ime

E-mail

Telefon

Osnovni podaci o kolegiju i ishodima:

Naziv kolegija

Broj ECTS bodova
o sati prakse

ECTS bodovi

Sati prakse

Ishodi

Osnovni podaci o stručnoj praksi:

Datum početka
i završetka
stručne prakse

Od (dan/mjesec/godina)

Do (dan/mjesec/godina)

Kratki opis
radnih zadataka

Opis radnih zadataka u sustavu stručne prakse:Aktivnost 1
(datumi od-do)

--	--

Od (dan/mjesec/godina)

Do (dan/mjesec/godina)

Opis radnih
zadataka u
sastavu stručne
prakse za
datume od-do
Aktivnost 2
(datumi od-do)

--	--

Od (dan/mjesec/godina)

Do (dan/mjesec/godina)

Opis radnih
zadataka u
sastavu stručne
prakse za
datume od-do
Aktivnost 3
(datumi od-do)

--	--

Od (dan/mjesec/godina)

Do (dan/mjesec/godina)

Opis radnih
zadataka u
sastavu stručne
prakse za
datume od-do
Mišljenje mentora o stručnoj praksi i zaključak o ostvarenju ishoda učenja:

 Potpis mentora

Mišljenje studenta/studentice o stručnoj praksi:

Potpis studenta

Potvrda o priznavanju ECTS bodova:

Potpis nastavnika

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet
University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Izdavanje Priručnika za studente i mentore izvan sustava visokoga obrazovanja financirano je isključivo sredstvima Europske Unije iz Europskih socijalnih fondova (ESF) – Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.“

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Filozofskog fakulteta u Rijeci

Izdavač:

Filozofski fakultet u Rijeci
Sveučilišna avenija 4, 51000 Rijeka

Za izdavača:

Prof. dr. sc. Aleksandar Mijatović, dekan

Glavna i odgovorna urednica:

Doc. dr. sc. Kosana Jovanović, voditeljica projekta *Perpetuum agile*

Priručnik izradile:

Dr. sc. Nikolina Belošević, članica projektne tima Perpetuum agile
Izv. prof. dr. sc. Dubravka Božić Bogović, članica projektne tima Perpetuum agile
Doc. dr. sc. Maja Čutić Gorup, članica projektne tima Perpetuum agile
Dr. sc. Maja Đurđulov, članica projektne tima Perpetuum agile
Izv. prof. dr. sc. Corinna Gerbaz Giuliano, članica projektne tima Perpetuum agile
Doc. dr. sc. Kosana Jovanović, voditeljica projekta Perpetuum agile
Dr. sc. Palma Karković Takalić, članica projektne tima Perpetuum agile
Doc. dr. sc. Nataša Košuta, članica projektne tima Perpetuum agile
Doc. dr. sc. Barbara Španjol Pandelo, članica projektne tima Perpetuum agile
Izv. prof. dr. sc. Petra Žagar Šošarić, članica projektne tima Perpetuum agile

Recenzenti:

Prof. dr. sc. Aleksandra Deluka
Prof. dr. sc. Sanja Roić

Lektura i korektura:

Tanja Diklić, mag.edu.phil.croat. et ang.

Grafičko oblikovanje:

mag. art. Antonia Žurga

ISBN:

978-953-361-090-0

